

Casus Scharrelruimte nemen

Bij paragraaf 8.4.1

Scharrelruimte nemen: niet mogen en toch doen?

Op een school heeft buurtteammedewerkster Carla een jongetje onder haar hoede dat gedragsproblemen heeft. Ze maakt zich zorgen over het jongetje. Zijn ouders redden het samen niet meer en zijn uit elkaar gegaan. In het gevecht tussen vader en moeder is het jongetje het kind van de rekening. Al enige tijd probeert Carla linksom en rechtsom met de vader in gesprek te blijven en hem nabij te blijven. Best ingewikkeld ook, omdat ze moeite heeft met het gedrag van vader. Maar Carla wil er koste wat kost voor zorgen dat de ouders samen de zorg voor het zoontje goed regelen. Ze doet daarin, zo zegt ze, veel meer dan ze formeel mag.

Bij de scheiding heeft de rechter gezegd dat er een goede omgangsregeling moet komen. Regelgeving bepaalt dat Carla de moeder moet begeleiden. Die woont in 'haar' wijk, dat wil zeggen in de wijk waar zij werkzaam is. Vader mag ze niet langer begeleiden, omdat die na de scheiding in een andere wijk is gaan wonen. De begeleiding van vader moet nu gedaan worden door iemand van het buurtteam van de wijk waar vader woont. Carla heeft bij haar buurtteam aangegeven dit een niet-werkbare constructie te vinden. Zij heeft immers een goede relatie met vader en de situatie is al zo precair ... Maar helaas, de hazen moeten zo lopen en Carla krijgt het advies aan vader uit te leggen hoe het formeel zit.

Vader wordt enorm boos op Carla, omdat ze nu zijn ex gaat 'vertegenwoordigen'. Hij stuurt Carla een advocaat op haar dak. Dat doet bij Carla de deur dicht, na alles wat ze geprobeerd heeft om in relatie met vader te blijven en na haar inspanningen om te proberen te begrijpen wat vader beweegt in de omgang met zijn zoontje. Ze raakt gefrustreerd en denkt: als het zo moet wil ik hier niet mee verder. Ze wil afhaken en de klus om tot een ouderschapsbemiddeling te komen, overlaten aan een organisatie voor jeugdzorg. Ze is boos op vader en verdrietig om het jongetje. Maar ondanks haar boosheid en frustratie wil ze uiteindelijk, vooral voor het kind, toch blijven zoeken naar een manier om in relatie te blijven met vader.

Hier zien we hoe een institutionele kwestie (regelgeving die bepaalt dat de professional vader los moet laten omdat vader is verhuisd naar een andere wijk) veroorzaakt dat de zorgvuldig opgebouwde relatie tussen een professional en een vader kapot lijkt te gaan. Hierdoor dreigen er in dit hele verhaal alleen maar verliezers te zijn. Het jongetje wordt uiteindelijk de dupe van een situatie die niet goed opgelost kan worden.

Het is, gezien de relatie die ze hebben, eigenlijk heel logisch dat zowel de vader als Carla problemen heeft met hoe deze regels uitpakken. Carla foetert op het systeem, wordt boos op vader en vader wordt boos op haar. De opdracht voor Carla lijkt in de eerste plaats dat ze probeert oog te houden voor het feit dat de boosheid van vader het systeem geldt en niet haar persoonlijk. Dat vraagt heel veel tussenstapjes

en langdurige en diepgaande reflectie met haar collega's in een leerproces. Zonder die collegiale bevraging en bespreking en het samen leren in deze casus, zou het heel moeilijk zijn geweest om de stap naar vader weer te gaan zetten en was Carla 'omgeduikeld' naar de andere kant. De kunst is om ruimte te maken om haar relatie met de vader goed te houden en vanuit een goede relatie samen te kijken naar hoe het verder moet. Daarnaast is het ook de (politieke) vraag of ze de strakke handhaving van het zorgsysteem en de gevolgen die dat heeft, kan thematiseren. Ze moet dan haar leidinggevende ervan kunnen overtuigen dat de regel in deze situatie niet strikt gehanteerd moet worden. En is haar leidinggevende dan bereid dit toe te staan en Carla te ondersteunen, zodat ze niet het gevoel krijgt iets te doen wat niet mag?

Carla heeft en houdt scherp voor ogen waar het haar uiteindelijk om te doen is, namelijk een situatie tot stand brengen waarin het jongetje goed kan opgroeien. Ze heeft de neiging om, vanwege de volgens haar onredelijke boosheid van vader, uit de relatie te stappen. In een uitgebreide reflectie op het gebeuren en op haar relatie met vader kan ze, via het leerproces in het leefwereldteam, echter ruimte scheppen om te bezien hoe ze haar relatie met vader zou kunnen behouden. En ook al zou ze vader niet verder mogen begeleiden, dan nog kan het helpend zijn voor vader om te ervaren dat iemand hem nabij blijft, zelfs als hij boos is.

De reflectie met collega's helpt Carla om zich niet uit het lood te laten slaan en, in al het geweld dat de regelgeving veroorzaakt, een stevige positie in te nemen. De positie van een professional die zich niet zomaar gewonnen geeft door institutionele logica, maar het goed van kind en vader voor ogen houdt, daarin meebeweegt en dan kan besluiten wat haar te doen staat. Heel complex en veeleisend duikelwerk, dat permanente reflectie vraagt op: wat is hier nu steeds weer verstandig om te doen? En dat niet zomaar in je eentje lukt, maar waar 'samen onderzoekend leren' heel hard nodig is.'

Overgenomen uit: Leest, J., Bolt, E. & Linde, M. van der (2018). *Verstandig duikelen*, pp. 31-33.